34. 7. მეორე სურათის აღწერა (მე-7 წერილი სერიიდან „სწავლის ძირი“)

ამ წერილში კვლავ სურათის, ილუსტრაციის აღწერაზე ვისაუბრებთ, რითაც ერთგვარად განვამტკიცებთ სერია „სწავლის ძირის“ წინა, მეექვსე წერილში აღწერილ პრაქტიკას და ყურადღებას გავამახვილებთ ქართული ანბანის კიდევ ოთხ ბგერაზე: დ, ე, ვ, ზ.

წარმოგიდგენთ ილუსტრაციას „დედა შვილებს წიგნს უკითხავს“, რომელიც შექმნილია ხელოვნური ინტელექტის გამოყენებით.

თავდაპირველად მოკლედ შევაფასოთ ილუსტრაცია წინა წერილში მოყვანილი კრიტერიუმების მიხედვით:

კრიტერიუმი	**დასაბუთება**
შეესაბამება პირველკლასელთა ინტერესებს, თემატიკას.	ილუსტრაციაზე „დედა შვილებს წიგნს უკითხავს“ ასახული სიტუაცია ნაცნობია ბავშვებისთვის, აღძრავს შინაურ და თბილ გრძნობებს. ილუსტრაცია უბიძგებს მოსწავლეებსა და მათ მშობლებს წიგნის კითხვის კულტურის გამომუშავებისკენ.
ადვილად „იკითხება“, მკაფიოა მასზე ასახული სიტუაცია.	ილუსტრაციაზე ასახული სიტუაცია გასაგებია, მკაფიოა, მარტივია. სურათი არ არის გადატვირთული ჩახლართული კომბინაციებითა და წვრილი დეტალებით.
იძლევა ინტერაქციის საშუალებას.	ილუსტრაციის გამოყენებით შესაძლებელია კარგი კითხვების დასმა და მათზე პასუხის გაცემის პროცესში მოსწავლეების ჩართვა.
ასახულია ისეთი საგნები, რომლებიც გამოგვადგება ფონოლოგიური და ფონეტიკური უნარების განვითარებისთვის.	ილუსტრაციაზე სპეციალურად არის დატანილი ერთ-, ორ- და სამმარცვლიანი სიტყვები. ოთხმარცვლიანიც კი, რადგან ამ ეტაპზე ვმუშაობთ სიტყვების დამარცვლასა და მარცვალთა სინთეზზე. ამასთან ერთად, სიტყვების პირველი ბგერები შეესაბამება სასწავლო მონაკვეთის

	სამიზნე ოთხ ბგერას (დ, ე, ვ, ზ).

სანამ ამ სასწავლო მონაკვეთის (დაახლოებით ერთკვირიანი პერიოდი, თუ ის გამდიდრდება სხვა ჩართული აქტივობებითაც, მაგალითად, ლექსით, სიმღერით, ინსცენირებით...) აღწერას შევუდგებოდეით ქვემოთ შემოთავაზებული სურათების მიხედვით, კიდევ ერთხელ გავიხსენოთ, რა არის მისი სამიზნე აქცენტები: ზეპირმეტყველების განვითარება, ლექსიკური მარაგის გამდიდრება, ფონოლოგიური უნარების (სიტყვების დამარცვლა, მარცვლების გამთლიანება) გამომუშავება, ფონეტიკური კომპეტენციის განმტკიცება „დ“, „ე“, „ვ“, „ზ“ ბგერებზე კონცენტირებით, კითხვისა (მთლიანი სიტყვების ცნობა) და წერის (წვრილი, ნატიფი მოტორიკის გამომუშავება) საწყისი უნარების ჩამოყალიბება.

სურათებისა და აქტივობების ნიმუშები

ამ წერილშიც ქვემოთ წარმოდგენილია ფოტოსლაიდები, რომლებიც ასახავს სათანადო აქტივობებს. სურათები შექმნილია ხელოვნური ინტელექტის დახმარებით. აქტივობების აღწერა თან ერთვის შესაბამის ფოტოს. აქტივობათა ლოგიკური თანმიმდევრობა მიჰყვება წინა წერილში გააქტიურებული ბგერების (ა, ბ, გ) მიხედვით შექმნილ სასწავლო მონაკვეთს.

I ფოტო

ამ ფოტოზე გამოსახულია ჩვენ მიერ ხელოვნური ინტელექტის დახმარებით შექმნილი ილუსტრაცია „დედა შვილებს წიგნს უკითხავს“. ილუსტრაციის წარდგენისას მასზე ინტერაქცია შეიძლება წარიმართოს ისე, როგორც აღწერილი გვაქვს წინა წერილებში. მთავარია, პროცესში მოსწავლეები აქტიურად ჩაერთონ და შემოვიტანოთ თამაშისა და შეჯიბრებითობის ელემენტებიც.

II ფოტო

მნიშვნელოვანია, ილუსტრაციის წარდგენისთანავე ჩამოვთვალოთ გამოსახული საგნები და მათი დასახელებისას ხაზგასმით დავმარცვლოთ თითოეული სიტყვა, დამარცვლითვე გავამეორებინოთ მოსწავლეებსაც (ამ და სხვა აქტივობების დაწვრილებით აღწერები აქ არ არის წარმოდგენილი, მხოლოდ იდეებია მოწოდებული. ცხადია, ეს იდეები სხვადასხვაგვარად შეიძლება გაიშალოს სხვადასხვა კლასთან).

III-IV ფოტოები

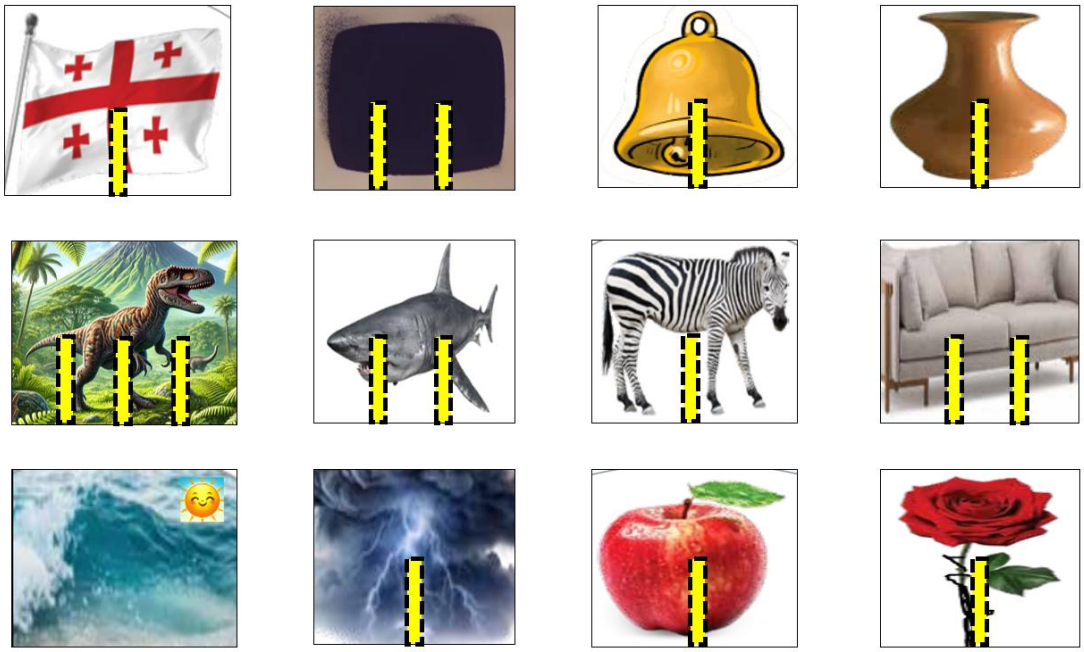

როგორც ვიცით, ბევრ ბავშვს ეხმარება მე-3 სურათზე ასახული რესურსები - მარცვალთა რაოდენობის მიხედვით დაჭრილი სურათები.

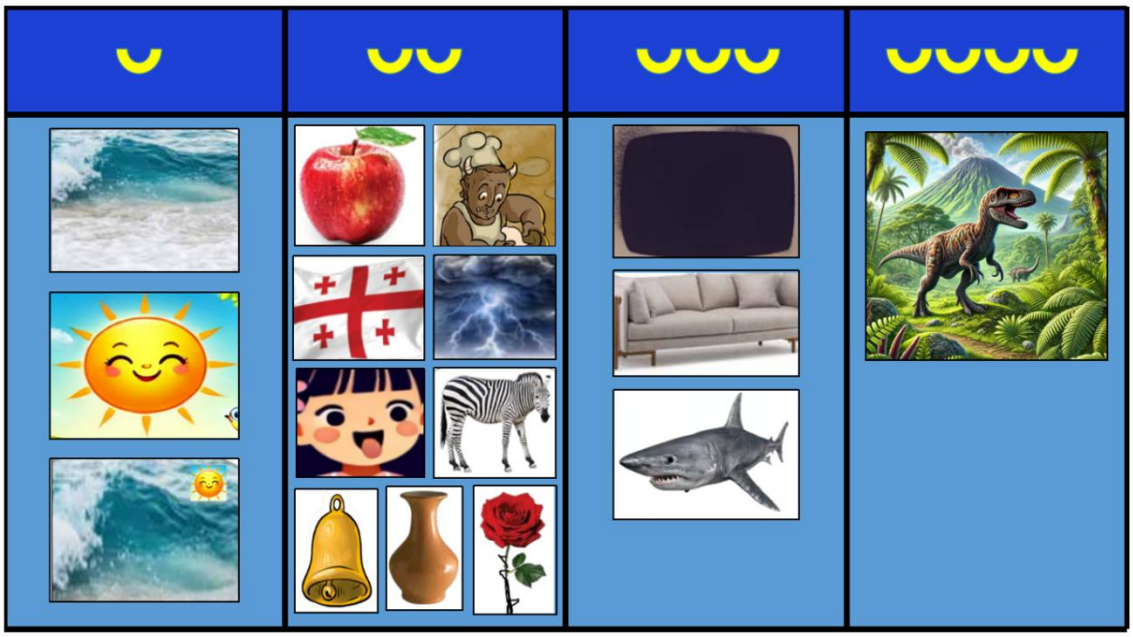

ამ დროს უკვე მიზანმიმართულად ვანაწილებთ ჩვენ მიერ შერჩეული სიტყვების ილუსტრაციებს წინასწარ მომზადებულ სქემაში - დავყოფთ სიტყვებს მარცვალთა რაოდენობის მიხედვით.

რადგან ასეთ აქტივობაში ბავშვები უკვე ნავარჯიშები არიან, მათი როლი შედარებით აქტიური იქნება. შესაძლებელია, ჯგუფებშიც დავურიგოთ სქემები და სურათები და ვთხოვოთ დავალების შესრულება, მერე კი ნამუშევრების პრეზენტაცია.

თუ ამ დროს რამდენიმე ისეთი სიტყვის ილუსტრაციასაც დავამატებთ, რომლებიც ჩვენს სურათზე არ არის ასახული (ან წინა გაკვეთილებზე გააქტიურებული სიტყვაა, ან სულაც დაუმუშავებელი, ანუ მის დამარცვლაში არ გვივარჯიშია), სავსებით შესაძლებელია, ამ აქტივობამ მთელი გაკვეთილი ანუ ნახევარი საათიც კი მოიცვას. ამიტომ არ ვაზუსტებთ ჩვენს წერილებში აქტივობათა ხანგრძლივობას და მხოლოდ ზოგად ჩარჩოს მოვნიშნავთ, რომელიც ერთკვირიან სასწავლო მონაკვეთს უდრის.

V ფოტო

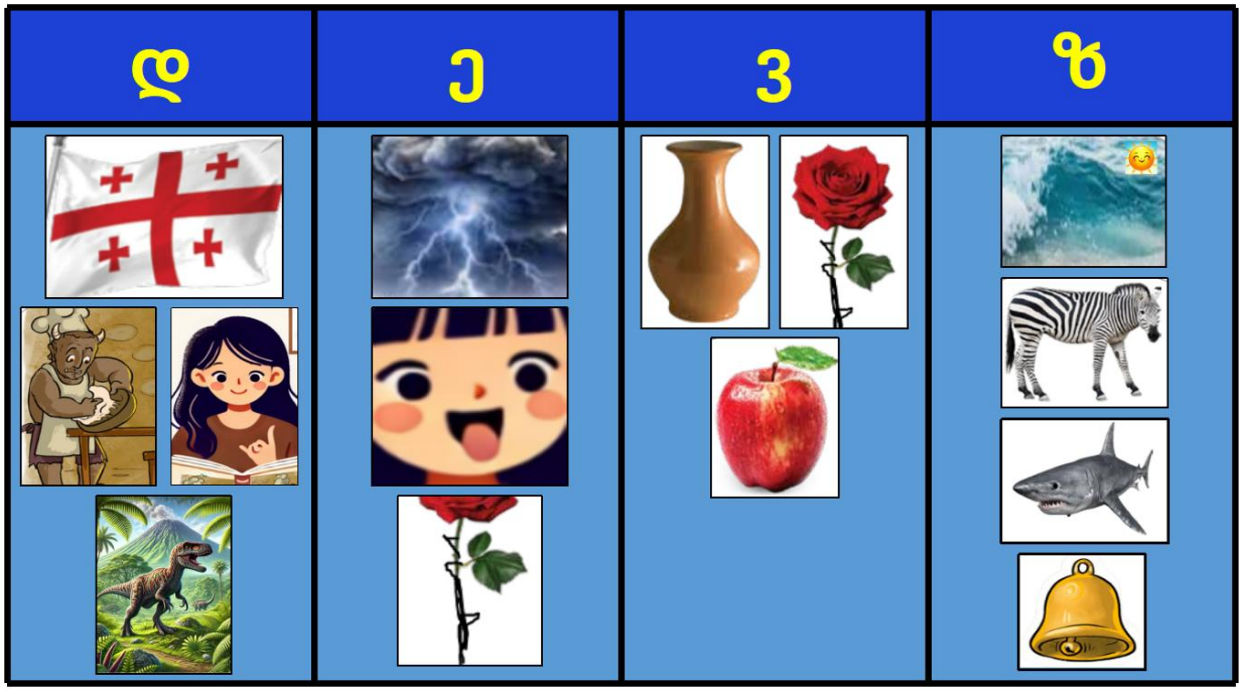

ამ სურათზე გამოსახული სქემის შესაბამისად, ბავშვებმა პირველი ბგერების მიხედვით უნდა გაანაწილონ სიტყვების ილუსტრაციები: „დ“-ს ქვეშ მოათავსონ დროშის, დევის, დედისა და დინოზავრის სურათები, „ე“-ს ქვეშ - ელვის, ენისა და ეკლის, „ვ“-ს ქვეშ - ვაზის, ვარდისა და ვაშლის, „ზ“-ს ქვეშ - ზღვის, ზებრის, ზვიგენისა და ზარის.

ამ დროს კარგი იქნება, თუ ბავშვებს ვთხოვთ, კიდევ გაიხსენონ და დაასახელონ სიტყვები, რომლებიც ამ ბგერებზე იწყება:

- აბა, კიდევ რომელი სიტყვების მოფიქრება შეგვიძლია „დ“-ზე?.. „ე“-ზე?.. „ვ“-ზე?.. „ზ“-ზე?..

მოსწავლეებიც დამატებით დაასახელებენ ჯერ „დ“-ზე დაწყებულ იმ სიტყვებს, რომელთა ილუსტრაციებიც იმ მომენტისთვის არ გვექნება (დაფნა, დათვი, დრო, დილა, დღე...), შემდეგ - „ე“-ზე დაწყებულს (ეკლესია, ენძელა, ესკიმო...), შემდეგ - „ვ“-ზე (ვენახი, ვაზი, ვაფლი, ვეფხვი...), შემდეგ „ზ”-ზე (ზამბახი, ზამბარა, ზეთი, ზოოპარკი...). ეს ძალიან სასარგებლო გონებრივი ძალისხმევა იქნება მათთვის.

კარგი იქნება, თუკი ამ დროს გამოვიყენებთ ჩვენ მიერ წინა წერილებში აღწერილ ბგერების კედელსაც, რომელზეც მოთავსებული იქნება ბგერების მიხედვით დაჯგუფებული სიტყვების ილუსტრაციები. შეიძლება, მათ ამ მომენტში ბავშვების მიერ დასახელებული რომელიმე სიტყვის ილუსტრაციაც მივამატოთ.

VI-VII ფოტოები

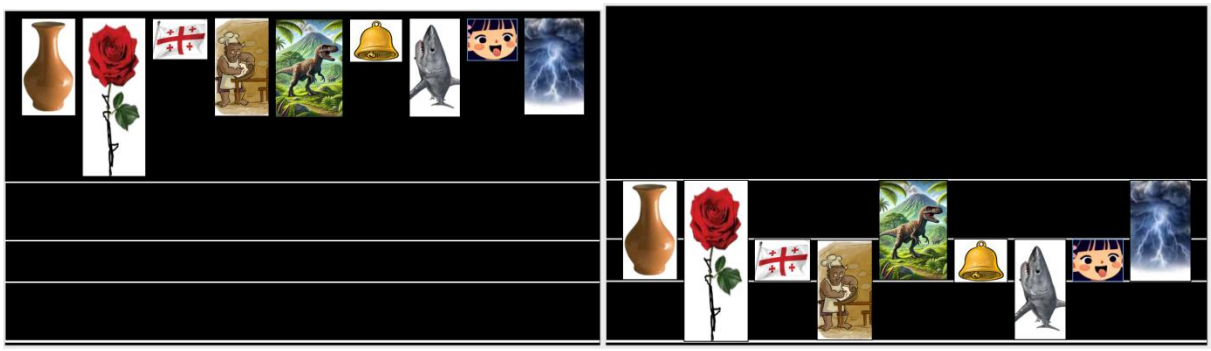

მე-5 და მე-6 ფოტოები, როგორც ვიცით, მიზნად ისახავს, უმტკივნეულოდ და გასაგებად გამოვუმუშაოთ პირველკლასელებს ქართულ ოთხხაზიან საწერ ბადეში ორიენტირების უნარი მანამდე, სანამ ასოების წერაზე გადავალთ.

მოსწავლეების თვალწინ სურათების ხაზებში განაწილებისას ხმამაღლა ვამბობთ:

- **ვაზა** მოთავსდება ზედა ხაზებში, **ვარდი** დაიკავებს ადგილს ოთხივე ხაზს შორის - ზედადან ქვედამდე, **დროშა** შუა ხაზებში დაეტევა, **დევს** დაბლა მივუჩენთ ადგილს, **დინოზავრი** ზედა ხაზებში „აღრიალდება“, **ზარი** შუა ხაზებს შორის ჩაჯდება, **ზვიგენს** ქვედა ხაზებში ჩავაცურებთ, **ენას** შუაში „გამოვყოფთ“, ხოლო **ელვა** ზედა ხაზებში გაანათებს.

აქ აღარ არის დაცული ის პრინციპი, რომელსაც მივდევდით პირველი სამი ბგერის სწავლების დროს (იხ. პირველი სურათის აღწერა წინა წერილში), თუმცა უმჯობესი კი იქნებოდა.

VIII-X ფოტოები

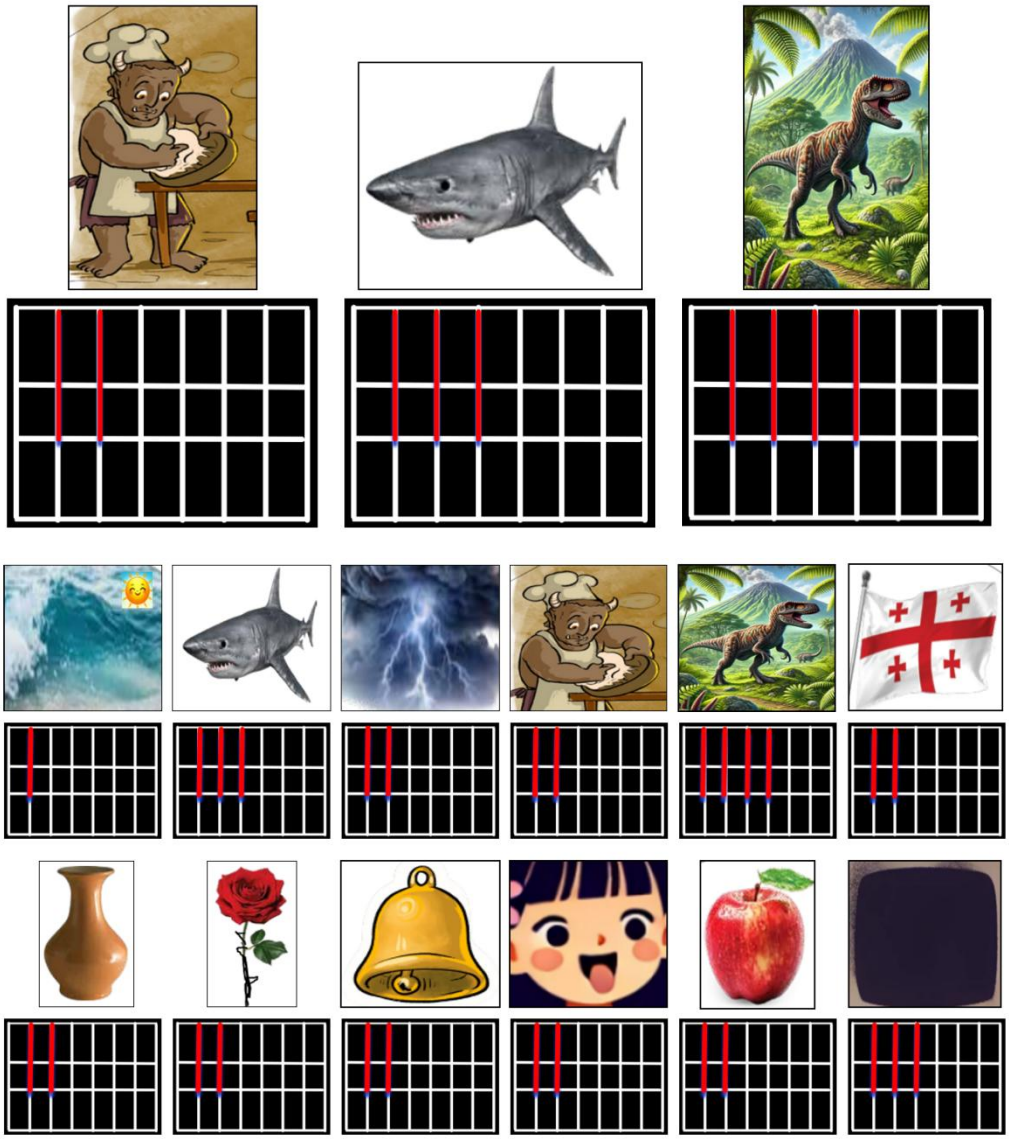

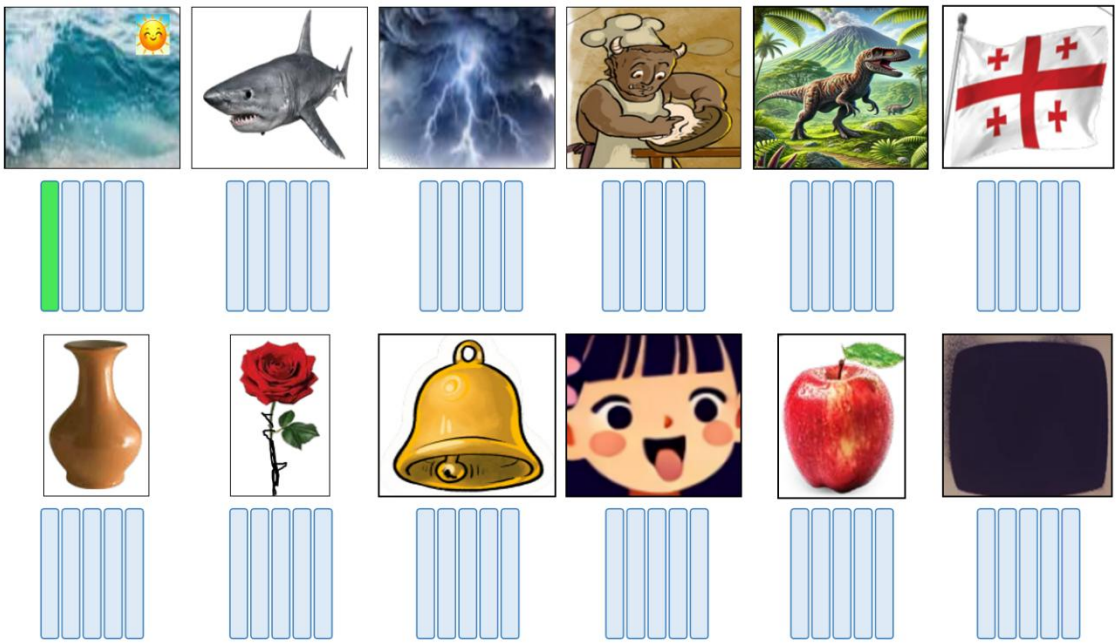

მე-8 და მე-9 ფოტოებზე ასახულ აქტივობას ორმაგი დატვირთვა აქვს. მიუხედავად ამისა, ის ადვილი დასაძლევია პირველკლასელებისთვის. ბავშვებს ვთხოვთ, თითოეული სურათის ქვეშ ნიმუშის მიხედვით ჩამოუსვან იმდენი ხაზი, რამდენი მარცვალიცაა ამ სიტყვაში (სხვა შემთხვევაში ეს ხაზი შეიძლება უფრო გრძელი იყოს ან სულაც რკალის ჩახაზვა მოვითხოვოთ - ეს კარგად ამზადებს ბავშვებს ასოების წერის დასაწყებად).

შესაბამისად, ბუნებრივი და აზრიანი დავალება იქნება, თუკი ბავშვებს ვთხოვთ, სიტყვაში მარცვალთა რაოდენობის შესაბამისი ხაზები ჩამოუსვან ბადიან ფურცელზე, რასაც ისინი ხალისით, გაცნობიერებულად და მიზანმიმართულად გააკეთებენ, ნაცვლად იმისა, რომ ვაწვალოთ ფურცლის ერთი კიდიდან მეორემდე ხაზებისა თუ რკალების უაზრო და მტანჯველი ამოწერით.

მე-10 სურათზე იმავე ფუნქციის მატარებელი დავალებაა, ოღონდ ამ შემთხვევაში მოსწავლეებს გაფერადებას ვთხოვთ სიტყვაში მარცვლების რაოდენობის მიხედვით. არც ის იქნება ურიგო, თუკი ამ რესურსს შევთავაზებთ ციფრულ ფორმატში და ბავშვები კომპიუტერული ინსტრუმენტების გამოყენებით მოახერხებენ სვეტების გაფერადებას - სათანადო ფიგურაში ფერის ჩასხმას.

XI-XII ფოტოები

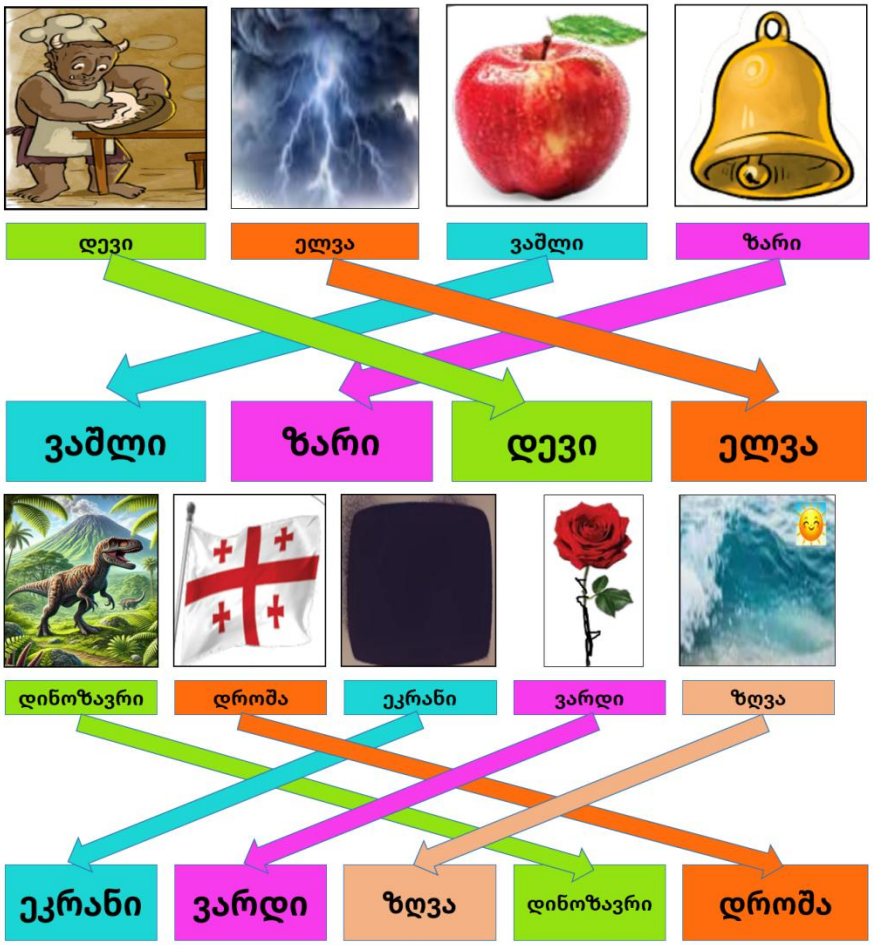

მე-11 და მე-12 ფოტოებზე ასახულია ნახატების შესაბამის წარწერებთან დაკავშირება. ეს უკვე მეორე სურათის აღწერაა და ბავშვები მიჩვეულები არიან ასეთი დავალების შესრულებას, მაგრამ უნდა გავითვალისწინოთ ერთი რამ: ამ დავალების შესრულება იმას არ ნიშნავს, რომ პირველკლასელები უკვე იცნობენ აქ წარმოდგენილ ყველა სიტყვას და წაიკითხავენ მომდევნო დღეებშიც.

ილუსტრაციაზე გამოყენებულია ე. წ. ნახატ-წარწერიანი ბარათები, რათა პირველ ეტაპზე ბავშვებს ჰქონდეთ წარწერების ერთმანეთთან დაკავშირების საშუალება - ესეც დიდი მიღწევა იქნება ამ დროისთვის. სათანადო ვარჯიშის შემდეგ კი ბავშვები მხოლოდ ნახატისა და შესაბამისი წარწერის დაკავშირებასაც მოახერხებენ.

XIII – XV ფოტოები

ბოლოს კი წარმოდგენილია სამი ფოტო, რომლებზეც ასახულია შემაჯამებელი დავალებები. წინასწარ აღვნიშნოთ, რომ ამ დავალებების შეთავაზება შეიძლება როგორც ჯგუფური (წყვილებში) სამუშაოს ფორმატში, ისე ინდივიდუალურადაც. ცხადია, აუცილებელი იქნება შეთავაზებული რესურსის მოდიფიცირება

დიფერენცირებული სწავლების საჭიროების მიხედვით. ეს დავალებები კარგი ინსტრუმენტი იქნება იმის გასაგებად, რაზე უნდა გავამახვილოთ ყურადღება შემდეგი ბგერების გააქტიურების პროცესში მომდევნო გაკვეთილებზე.

მე-13 ფოტოზე ასახულია აქტივობა, როდესაც ბავშვები ნახატებს ანაწილებენ შესაბამის სვეტში იმისდამიხედვით, თუ რამდენი მარცვალია მასში. ეს კომპეტენცია მათ გაივარჯიშეს ჩვენი ილუსტრაციის დამუშავებისას და ამ წერილში, ზემოთ სწორედ ეს პროცესიც იყო ასახული. აქ შეგვიძლია, ისეთი ნახატიც შევთავაზოთ ბავშვებს, რომელიც ამ ილუსტრაციის დამუშავებისას არ გააქტიურებულა და დავაკვირდეთ, რამდენი და რამდენად მოახერხებენ პირველკლასელები მათთვის სწორი ადგილის მიჩენას.

მე-14 ფოტოს მიხედვით, პირველკლასელებს უკვე საწყისი ბგერის მიხედვით მოუწევთ სვეტებში სურათების გადაჯგუფება. ამ სიტყვებზეც ივარჯიშეს ბავშვებმა და ამ დავალებასაც ადვილად უნდა გაართვან თავი. აქაც შეგვიძლია ისეთი სურათების შეთავაზება, რომლებიც ჯერ არ გააქტიურებულა. მაგალითად, დაფნა, ენძელა, ვარსკვლავი, ზაზუნა, ზღარბი...

მე-15 ფოტოზე კი ასახულია დავალება, რომლის მიხედვითაც ბავშვებმა სურათებს უნდა შეუსაბამონ წარწერები. მიუხედავად იმისა, რომ ამ სიტყვებზე და ასეთ

დავალებაზე ნავარჯიშები არიან, მაინც არ არის ადვილი დავალება, მით უმეტეს საწყის ეტაპზე, ამიტომ, როგორც წინა წერილში აღვნიშნეთ, კარგი იქნება სურათების ქვეშ შესაბამისი წარწერების გაკეთება.

დაბოლოს, აქაც კარგი იქნება კიდევ ერთი დავალება, რომელიც გაამთლიანებს მთელ ამ სასწავლო პროცესს: ბავშვები მცირე ჯგუფებში მუშაობენ, რათა დაამზადონ საწყისი ილუსტრაციის მსგავსი აპლიკაცია შეთავაზებული რესურსების (ფერადი ფურცლები, გამოჭრილი ფიგურები, წარწერებიანი ბარათები, რეალური საგნები, ფერადი ფანქრები და სხვ.) გამოყენებით, მერე კი აღწერონ თავიანთი ნამუშევრები. ეს დავალება კარგი იქნება ბუკებში შესასრულებლადაც.